

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Інститут післядипломної освіти та довузівської підготовки

Кафедра професійної освіти та інноваційних технологій

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДИТЯЧА КОГНІТИВНА ПСИХОЛОГІЯ

Освітня програма
«Дитяча психологія та психологічна практика»

Спеціальність 053 «Психологія»

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри професійної освіти
та інноваційних технологій
Протокол № 1 від “27” серпня 2020 р.

м. Івано-Франківськ – 2020

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Дитяча когнітивна психологія
Освітня програма	«Дитяча психологія та психологічна практика»
Спеціалізація (за наявності)	Відсутня
Спеціальність	053 Психологія
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Освітній рівень	Бакалавр
Статус дисципліни	Вибіркова
Курс / семестр	2 / 4
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 16 год. Лабораторні заняття – 14 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=190&id_cou=8135

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу:

Дитяча когнітивна психологія – розділ психології, що вивчає когнітивні, тобто пізнавальні процеси психіки у дитинстві, підлітковому віці та юності. Цей розділ психології відноситься до сучасних напрямків в дослідженні пізнавальних процесів. Дослідження у цій області звичайно пов'язані з питаннями пам'яті, уваги, відчуттів, мислення, уяви, спроможності до прийняття рішень.

Когнітивна психологія розглядає психіку як властиву живим організмам системою отримання, переробки та фіксації інформації.

Спеціалісти з когнітивної психології досліджують те, як люди розуміють, виявляють причини та знаходять рішення проблем, займаючись розумовими процесами, що слугують сполучною ланкою між стимулом та реакцією.

Об'єктом дитячої когнітивної психології як окремої психологічної галузі слід вважати пізнавальний аспект психічної реальності дитини, *предметом* – пізнавальну сферу особистості дитини взагалі та належні до неї пізнавальні психічні явища.

Є й більш вузьке розуміння предмету когнітивної психології: моделі пізнавальних процесів.

Предмет дитячої когнітивної психології як навчальної дисципліни – когнітивні, тобто пізнавальні процеси психіки дитини та психологічні механізми переробки інформації, які їх забезпечують.

Метою даної дисципліни є підвищення професійної компетентності студентів в галузі психології пізнавальних процесів, пізнавальної діяльності та когнітивного розвитку дітей різного віку.

Завдання курсу:

- 1) засвоєння базових понять, що відображають зміст дисципліни, основних уявлень про механізми когнітивних процесів особистості;
- 2) освоєння студентами знань про сутність функціонування когнітивної складової психіки людини;
- 3) сформулювати у студентів уявлення про дитячу когнітивну психологію як науку про пізнавальні процеси у дитинстві, підлітковому віці та юності: як люди одержують інформацію про світ, як ця інформація репрезентується (уявляється) людиною, як вона зберігається у пам'яті, як інформація трансформується у знання, як знання впливають на увагу і поведінку;
- 4) ознайомити студентів з провідними течіями, напрямками, теоретичними і концептуальними підходами до дитячої когнітивного розвитку, вікового розвитку особистості, системою концептуальних і теоретичних положень, що утворюють основу дитячої когнітивної психології;
- 5) забезпечити вивчення студентами критеріїв співвідношення вербальних (словесних) і образних компонентів у процесах запам'ятовування і мислення.

Компетентності (відповідно до матриці ОП):

ЗК2. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.

СК1. Здатність оперувати категоріально-поняттєвим апаратом психології.

СК9. Здатність до прогнозування динаміки розвитку когнітивної, емоційної та поведінкової сфер, самосвідомості, психомоторики, здібностей, функціональних станів, особистісних рис і спеціальних психологічних властивостей.

СК12. Здатність виявляти толерантність (повагу та позитивне ставлення) до розмаїття культур, форм самовираження й самоздійснення індивідуальності.

Програмні результати навчання (відповідно до матриці ОП):

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Тема 1. Когнітивна психологія як самостійний напрям психологічних досліджень	Визначення поняття «когнітивна психологія» та її основні категорії. Місце дитячої когнітивної психології у системі психологічних наук. Завдання дитячої когнітивної психології. Когнітивна психологія як галузь та наукова школа психології. Філософсько-методологічна база когнітивної психології. Методи дитячої когнітивної психології.	Опрацювати відповідні наукові джерела, виконати лабораторну, пройти тестування.
2.	Тема 2. Біхевіористичний підхід до розвитку	Основні принципи біхевіоризму. Класичний біхевіоризм Дж. Уотсона. Теорія оперантного обумовлення Б. Скіннера. Соціально-когнітивна теорія А. Бандури.	Опрацювати відповідні наукові джерела, виконати

			лабораторну, пройти тестування.
3.	Тема 3. Базові теорії когнітивної психології розвитку.	Історичний огляд розвитку когнітивної психології. Етапи розвитку когнітивної психології. Класичний когнітивізм та конструктивізм. Когнітивізм як похідна від необіхевіоризму. Класичні вчення та ідеї когнітивізму. Некласичний когнітивізм: основні впливи. Трансформаційна граматика Н. Хомського. Н. Хомський та критика біхевіоризму. Постнекласичний когнітивізм: конструктивізм, конструкціонізм.	Опрацювати відповідні наукові джерела, виконати лабораторну, пройти тестування.
4.	Тема 4. Когнітивно-генетичний підхід до розвитку.	Теорія розвитку дитячого інтелекту Ж. Піаже. Стадії когнітивного розвитку за Ж. Піаже Теорія обробки інформації (А. Ньюелл, Г. Саймон та ін.)	Опрацювати відповідні наукові джерела, виконати лабораторну, пройти тестування.
5.	Тема 5. Когнітивна модель розвитку сенсорно-перцептивного пізнання дитини	Відчуття та сприймання як психічні процеси. Теорія формування перцептивних дій. Етапи розвитку перцептивних дій Сприймання як процес прийняття рішень. Етапи категоризації перцептивного образу. Категорія як правило, за яким ми відносимо певні предмети спостереження до деякого класу. Теорія перцептивного циклу. Дослідження селективності уваги. Перцептивний захист.	Опрацювати відповідні наукові джерела, виконати лабораторну, пройти тестування.
6.	Тема 6. Когнітивні моделі розвитку пам'яті	Процеси та структура пам'яті. Плюралістична модель пам'яті Р. Аткінсона і Р.Шифріна. Голографічна модель функціонування психіки. Мнемоніка та базові техніки запам'ятовування. Особливості процесів пам'яті у ранньому віці.	Опрацювати відповідні наукові джерела, виконати лабораторну, пройти тестування.
7.	Тема 7. Когнітивні моделі розвитку мислення	Загальна характеристика мислення. Історичні спроби моделювати мислення. Асоціативні, структуралістичні моделі. Структурна антропологія К. Леві-Строса. Типи мислення за Дж. Брунером. Інтелект та штучний інтелект у когнітивізмі.	Опрацювати відповідні наукові джерела, виконати лабораторну, пройти тестування.

8.	Тема 8. Когнітивні моделі розвитку особистості	Теорія розвитку мислення в онтогенезі за Дж. Брунером. Когнітивні стилі особистості.	Опрацювати відповідні наукові джерела, виконати лабораторну, пройти тестування.
9.	Тема 9. Когнітивні моделі особистості в соціумі	Когнітивний напрям у психології особистості та соціальній психології. Теорія особистісних конструктів Дж. Келлі. Теорія когнітивного дисонансу Л. Фестінгера. Гештальттерапевтична модель свідомості. Когнітивно-біхевіоральний напрям у психотерапії.	Опрацювати відповідні наукові джерела, виконати лабораторну, пройти тестування.
10.	Тема 10. Когнітивні ефекти і поведінка	Поняття про когнітивні ефекти (когнітивні упередження). Ефект Даннінга-Крюгера. Ефект дежавю. Ефект «зони комфорту». Ефект доктора Фокса. Ефект обмеження вибору. Ефект «систематичної помилки врятованого». Ефект емоційного випередження. Ефект «відра з крабами». Ефект «зловісна долина».	Опрацювати відповідні наукові джерела, виконати лабораторну, пройти тестування.
11.	Тема 11. Когнітивні аспекти сенсорно-перцептивного розвитку	Сенсорно-перцептивний розвиток дитини у немовлячому віці. Сенсорно-перцептивний розвиток дитини у ранньому віці. Сенсорно-перцептивний розвиток дитини у дошкільному віці. Сенсорно-перцептивний розвиток дитини у молодшому шкільному віці. Сенсорно-перцептивний розвиток дитини у підлітковому віці та юності.	Опрацювати відповідні наукові джерела, виконати лабораторну, пройти тестування.
12.	Тема 12. Когнітивні аспекти розвитку пам'яті	Розвиток пам'яті дитини у немовлячому віці. Розвиток пам'яті дитини у ранньому віці. Розвиток пам'яті дитини у дошкільному віці. Розвиток пам'яті дитини у молодшому шкільному віці. Розвиток пам'яті дитини у підлітковому віці та юності.	Опрацювати відповідні наукові джерела, виконати лабораторну, пройти тестування.
13.	Тема 13. Когнітивні аспекти розвитку мислення	Розвиток мислення дитини у немовлячому віці. Розвиток мислення дитини у ранньому віці. Розвиток мислення дитини у дошкільному віці.	Опрацювати відповідні наукові

		Розвиток мислення дитини у молодшому шкільному віці. Розвиток мислення дитини у підлітковому віці та юності.	джерела, виконати лабораторну, пройти тестування.
14.	Тема 14. Когнітивні аспекти розвитку уваги	Поняття про увагу, характеристики уваги. Властивості та види уваги. Розвиток уваги дитини у немовлячому віці. Розвиток уваги дитини у ранньому віці. Розвиток уваги дитини у дошкільному віці. Розвиток уваги дитини у молодшому шкільному віці. Розвиток уваги дитини у підлітковому віці та юності.	Опрацювати відповідні наукові джерела, виконати лабораторну, пройти тестування.
15.	Тема 15. Когнітивні аспекти розвитку мови	Поняття по мову та мовлення. Функції мови. Мислення і мова. Розвиток мови у немовлячому віці. Розвиток мови у ранньому віці. Розвиток мови у дошкільному віці. Розвиток мови у молодшому шкільному віці. Розвиток мови у підлітковому віці та юності.	Опрацювати відповідні наукові джерела, виконати лабораторну, пройти тестування.

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	20
Лабораторне заняття	70
Самостійна робота	10
Індивідуальне завдання	0
Залік	100
Максимальна кількість балів	100

Відмінно А 90-100 балів	Лабораторна робота виконана у повному обсязі. Студент продемонстрував глибокі, системні знання з теоретичного та практичного блоку завдань, чітко формулює основні напрями курсу використовуючи психологічну термінологію, вільно володіє понятійним апаратом, знає основні проблеми науки, її мету та завдання. Робота оформлена грамотно, завдання розкриті повністю, аргументовано та послідовно.
Добре В 82-89 балів	Лабораторна робота виконана у повному обсязі. Студент продемонстрував глибокі знання, добре володіє термінологією, обізнаний з відповідною літературою, але має невідповідності у викладенні матеріалу лабораторної роботи. Робота оформлена грамотно, завдання розкриті повністю.
Добре С 74-81 бали	Лабораторна робота виконана у повному обсязі. Студент продемонстрував знання базового матеріалу, володіння термінологією, але не вміє самостійно мислити, не може вийти за межі теми, не поєднує

	надану інформацію з іншими психологічними знаннями та навичками. Робота оформлена грамотно, завдання розкриті без прикладів та уточнень.
Задовільно Д 64-73 бали	Лабораторна робота виконана у повному обсязі. Студент продемонстрував знання програмного матеріалу з теми, оперує базовими категоріями, термінами, проте логіка викладу порушена, допускаються неточності та спрощення у визначенні понять та написанні висновків. Робота оформлена з граматичними та стилістичними помилками.
Задовільно Е 60-63 бали	Лабораторна робота виконана не у повному обсязі. Студент орієнтується в основних питаннях лабораторної роботи, але його знання мають поверховий характер. Достатній понятійний апарат не сформовано, наявні значні прогалини в теоретичній підготовці та практичному аспекті, ключові питання пояснюються на побутовому рівні. Робота оформлена з численними граматичними та стилістичними помилками.
Незадовільно FХ 35-59 балів	Лабораторна робота виконана без дотримання вимог та не у повному обсязі. Студент має фрагментарні знання з теми лабораторної роботи, не володіє термінологією, не вміє послідовно викласти програмний матеріал. Студент не орієнтується у наявній літературі з курсу. Робота оформлена з численними граматичними та стилістичними помилками.
Незадовільно F 1-34 балів	Студент не здав звіту з лабораторної роботи, що не дозволяє виявити

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції		2	1	1	2	2	2	2	2		2		1	1	1		1	20
Семінарські з-тя	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		70
Самостійна р-та		1	1	1	1	1	1		2		1				1			10
Індивідуальні завдання																		
Екзамен/Залік																		100
Всього за тиж-нь	5	8	7	7	8	8	8	7	9	5	8	5	6	6	7	5	1	100

Примітка: не рекомендується на один тиждень планувати кілька форм контролю.

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, комп'ютери, ІТ-технології
Література: Основна література	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Андерсон Джон Р. Когнитивная психология [Текст] / Джон Р. Андерсон; Пер.с англ. С. Комарова. - 5-е изд. - Санкт-Петербург и др. : Питер, 2002. - 492 с. : ил. - (Мастера психологии). 2. Когнитивная психология. Учебник для вузов / Под ред. В. Н.Дружинина, Д. В. Ушакова — М.: ПЕР СЭ, 2002. — 480 с. Джерело: http://www.studfiles.ru/preview/1907517/ 3. Солсо Р. Когнитивная психология. – 6-е изд.. – СПб.: Питер, 2006. – 589с. –(Мастера 	

- психологии). Солсо Р. Когнитивная психология. – 6-е изд. – СПб.: Питер, 2006. – 589с. – (Мастера психологии). Джерело: http://yanko.lib.ru/books/psycho/solso=cognitive_psychology-6.ru=ann.htm
4. Крайг Г., Бокум Д. Психология развития. – СПб.: Питер, 2017. – 940 с.
 5. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія - 2-ге вид.: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2012. - 128 с.
 6. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія. – Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2017. – 360 с. (Альма-матер)
 7. Психология человека от рождения до смерти / Под общ. ред. А.А. Реана – СПб: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2011. – 656 с.
 8. Мухина В. С. Возрастная психология: феноменология развития, детство, отрочество: Учебник для студ. вузов. - 4-е изд., стереотип. - М.: Издательский центр «Академия», 1999. - 456 с.
 9. Карабанова О.А. Возрастная психология: конспект лекций. – М: Айрис-прес, 2005. – 238с.
 10. Вікова та педагогічна психологія: Навчальний посібник / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – 416 с.
 11. Абрамова Г.С. Возрастная психология: Учебник для студентов вузов. – Екатеринбург: «Деловая книга», 1999. – 624 с.
 12. Введение в детскую психологию: курс лекций. Учеб. Пособие / Сост. Э.А. Барнова – СПб.: Речь, 2006. – 176 с.
 13. Палагина Н.Н. Психология развития и возрастная психология. – М: МПСИ, 2005. – 288с.
 14. Шаповаленко И.В. Возрастная психология (психология развития и возрастная психология). – М.: Гардарики, 2005. – 349 с.
 15. Шеффер Д. Дети и подростки. Психология развития. – СПб.: Питер, 2006.
 16. Райс Ф. Психология подросткового и юношеского возраста. – СПб.: Питер, 2000.

Додаткова література

1. Брунер Дж. Психология познания. За пределами непосредственной информации. – Пер. с англ. - М.: Прогресс, 1977. – 413 с. Джерело: http://www.libok.net/writer/3931/kniga/11459/bruner_dj/psihologiya_poznaniya_za_predelami_ne_posredstvennoy_informatsii/read
2. Авдеева Н. Н. Вы и младенец: у истоков общения / Н. Н. Авдеева, С.Ю. Мещерякова. - М.: Педагогика, 1991. - 160 с.
3. Божович Л. И. Избранные психологические труды / Л. И.Божович ; под ред. Д. И. Фельдштейна. - М., 1995. - 210 с.
4. Боришевский М. И. Психологические особенности самосознания подростков / М. И. Боришевский. - К., 1981.
5. Валлон А. Психическое развитие ребенка / А. Валлон. -СПб.: Питер, 2001. - 208 с.
6. Бреусенко-Кузнецов А.А. Теории личности: зарубежный опыт теоретизации. Курс лекций. – К.: Миллениум, 2008. – 442 с.
7. Зинченко В. Искусственный интеллект – глазами психолога // Популярная психология: Хрестоматия / Сост. В.В. Мироненко, М.: «Просвещение», 1990. - с. 295-298.
8. Леви-Строс К. Мифологики: Сырое и приготовленное. М.: ИД «Флюид», 2006. - 399 с. Джерело: <http://yanko.lib.ru/books/cultur/levi-strauss-mythologiques-1-suroe-a.htm>
9. «Искусственный интеллект» и психология / Отв. редактор О. К. Тихомиров –М.: Наука, 1976 - 344 с. Джерело: <http://psychologylib.ru/books/item/f00/s00/z0000027/index.shtml>
10. Когнитивная психология: история и современность / Фаликман М. и Спиридонова В. – Ломоносовъ, 2011. – 384с.
11. Когнитивно-бихевиоральный подход в психотерапии консультировании :

- хрестоматія / сост. Т.В. Власова. — Владивосток : ГИ МГУ, 2002. — 110 с.
12. Кун Т. Структура научных революций: Пер с англ. / Т.Кун; Сост. В.Ю.Кузнецов. — М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. — 605 с.
 13. Найссер У. Что такое когнитивная психология? Добавлено Psychology OnLine.Net28.01.2010 (Правка 28.01.2010) <http://www.psychology-online.net/articles/doc-1494.html>
 14. Петрунин Ю. Ю., Рязанов М. А., Савельев А. В. Философия искусственного интеллекта в концепциях нейронаук: монография. — М.: МАКС Пресс, 2010.
 15. Психологія: Навч. Посіб. / О.В. Винославська, О.А. Бреусенко-Кузнецов, В.Л. Зликов та ін.; За наук. ред. О.В. Винославської. —2-е вид., перероб. та доповн. —К.: Фірма "ІНКОС", 2009. —390 с.
 16. Холмогорова А. Б., Гаранян Н. Г. Когнитивно-бихевиоральная психотерапия // Основные направления современной психотерапии / под. ред. А. М. Боковой. — М. : Когито-центр, 2000. — С. 224-267.
 17. Холодная М. А. Когнитивные стили. О природе индивидуального ума. 2-е изд., перераб. — СПб. «Питер», 2004. —300 с.
 18. Холодная М. А. Психология интеллекта: парадоксы исследования. — Томск: Изд-во Томск, ун-та; М.: Изд-во «Барс», 1997.—392 с.
 19. Шкуратова И.П. Когнитивный стиль и общение. - Ростов-на-Дону: Изд-во РГПУ, 1994. -156 с.
 20. Аткинсон Р. Людська пам'ять і процес навчання. — М. : Прогрес, 1989. — С. 6-21.
 21. Брунер Дж., Олвер Р., Грінфілд П. Дослідження розвитку пізнавальної діяльності. — М. : Педагогіка, 1991. — С. 6-11.
 22. Вассерман Б. Про вплив мотивації на продуктивність мнемічних процесів / Вопросы психологии. — № 6. — 1995. — С. 34-41.
 23. Виноградова Л. Інтелектуальний контроль: метакогнітивні аспекти інтелектуальної регуляції. — К., 2009. — С. 51-56.
 24. Забродин, Ю.М., Фришман, Е.З., Шляхтин, Г.С. Особенности решения человеком сенсорных задач / Ю.М. Забродин, Е.З. Фришман, Г.С. Шляхтин. — М.: Наука, 1981.
 25. Дормашев, Ю.Б., Романов, В.Я. Психология внимания / Ю.Б. Дормашев, В.Я. Романов. — М.: Тривола, 1999.
 26. Зинченко, П.И. Непроизвольное запоминание / П.И. Зинченко. — Воронеж: Изд. Ин-та практич. психологии, 1996.
 27. Иващенко, Ф.И. Задачи по общей, возрастной и педагогической психологии / Ф.И. Иващенко. — Мн., 1999.
 28. Кашапов, Р.Р. Курс практической психологии, или как научиться работать и добиваться успеха / Р.Р. Кашапов. - М.: АСТ-Пресс Книга, 2008.
 29. Найссер, У. Познание и реальность / У. Найсер. — М.: Прогресс, 1981.
 30. Немов, Р.С. Психология. Учеб. для студентов высш. пед. учеб. заведений. В 3 кн. 2-е изд. / Р.С. Немов. — М., 1995.
 31. Общая психология: Курс лекций / Сост. Е.И. Рогов. — М., 1998.
 32. Норман, Д. Память и научение / Д. Норман. — М.: Прогресс, 1985.
 33. Психология. Словарь / Под общ. ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. — М., 1990.
 34. Рубинштейн, С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. — СПб., 1999.
 35. Столяренко, Л.Д. Основы психологии / Л.Д. Столяренко. — Ростов, 1999.
 36. Бандура А. Теорія соціального навчання (монографія) — рос. — (Бандура А. Теория социального научения. — СПб.: Евразия, 2000. 320 с.)
 37. Bandura A. Adolescent Aggression, N. Y., 1959 (совм. з Walters R. H.).
 38. Bandura A. Principles of Behavior Modification, N. Y., 1969 (Принципи модифікації поведінки).
 39. Скіннер Б. Поведінка організмів (The Behavior of Organisms, 1938),

40. Скіннер Б. Наука и поведінка (Science and Behavior, 1953).
41. Скіннер Б. Вербальна поведінка (Verbal Behavior, 1957).
42. Скіннер Б. По той бік свободи і гідності (Beyond Freedom and Dignity, 1971).
43. Скіннер Б. Про біхевіоризм (About Behaviorism, 1974).
44. Уотсон Д.Б. Психологія як наука про поведінку (монографія) – рос. – (Основные направления психологии в классических трудах. Бихевиоризм. Э.Торндайк. Принципы обучения, основанные на психологии. Джон Б. Уотсон. Психология как наука о поведении. - М.: ООО "Издательство АСТ-ЛТД", 1998. 704 с.).
45. Обухова Л.Ф. Возрастная психология. – М.: Педагог. общ. России, 2001.
46. Кон И.С. Психология ранней юности. – М.: Просвещение, 1989.
47. Блонский П. П. Избранные педагогические и психологические произведения: В 2 т. - М., 1979.
48. Бюлер К. Очерк духовного развития ребенка: Пер. с нем. - М., 1930.
49. Выготский Л. С. Собрание сочинений: В 6т. -М., 1982-1983.
50. Джемс У. Психология: Пер. с англ. - М., 1991.
51. Пиаже Ж. Речь и мышление ребенка: Пер. с фр. - М., 1994.
52. Фрейд З. Введение в психоанализ: Лекции: Пер. с нем. - М., 1991.
53. Вікова психологія: навчальний посібник / За ред. Г. С. Костюка. - Київ: Радянська школа, 1976. - 269 с.
54. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. – К.: Радянська школа, 1989.
55. Возрастная и педагогическая психология / Под ред. М. В. Гамезо, М. В. Матюхина, Т. С. Михальчик. – М.: Просвещение, 1984.
56. Возрастная и педагогическая психология: Хрестоматия / Сост. И. В. Дубровина, А. М. Прихожан, В. В. Зацепин. – М.: ИЦ «Акад.», 1999. – 320 с.
57. Кле М. Психология подростка: Психосексуальное развитие. – М.: Педагогика, 1991.
58. Славина Л.С. Трудные дети. – М.: ИПП, 1998.
59. Обозов Н. Н. Психология взрослого человека. - С. Петербург, 1993. - 180 с.
60. Пиаже Ж. Избранные психологические труды. - М.: Междун. педагогич. академия, 1994. - 680 с.
61. Підготовка учнів до професійного навчання і праці (психолого-педагогічні основи): Навч. посібник / Під ред. Г. О. Балла, П. С. Перепелиці, В. В. Рибалки. - К.: Наукова думка, 2000. - 188 с.
62. Практикум по возрастной психологии: Учеб. Пособие / Под ред. Л. А. Головей. Е. Ф. Рыбалко. - СПб.: Речь, 2002. - 694 с.
63. Психология современного подростка / Под ред. Д. И. Фельдштейна. - М.: Педагогика, 1987. - 320 с.
64. Возрастная и педагогическая психология / под ред. М. В. Гамезо. - М.: Просвещение, 2004. - 256 с.
65. Возрастная психология: детство, отрочество, юность : хрестоматия : [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / сост.: В. С. Мухина, А. А. Хвостов. - 7-е изд., перераб. и испр. - М.: Академия, 2008. - 624 с.
66. Выготский Л. С. Кризис 3-х лет / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. - М., 1992. - Т. 4. - С. 368-375.
67. Выготский Л. С. Младенческий возраст / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. - М., 1992. - Т. 4. - С. 269-280.
68. Выготский Л. С. Проблема возраста / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. - М., 1984. - Т. 4. - С. 244-256.
69. Выготский Л. С. Ранний возраст / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. - М., 1992. - Т. 4. - С. 340-367.
70. Выготский Л. С. Детская психология / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. - М., 1984. - Т. 4. - С. 256.

71. Дарвиш О. Б. Возрастная психология : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений, обуч. по спец. 031000 "Педагогика и психология" / О. Б. Дарвиш; под ред. В. Е. Клоско. - М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2005. - 264 с. - (Учебное пособие для вузов).
72. Запорожец А. В. Избранные труды: в 2 т. / А. В. Запорожец. - М., 1986. - 320 с.
73. Захаров А. И. Как предупредить отклонения в поведении ребенка / А. И. Захаров. - М.: Педагогика, 1986. - 128 с.
74. Кравцова Е. Е. Психологические проблемы готовности детей к обучению в школе / Е. Е. Кравцова. - М.: Педагогика, 1991. - 152 с.
75. Краснова О. В. "Мы" и "Они": эйджизм и самознание пожилых людей / О. В. Краснова // Психология зрелости и старения. - 2000. - № 3. - С. 18-36.
76. Кузикова С. Б. Основы возрастной психокоррекции / С. Б. Кузикова. - Сумы: СДПУ, 2001. - 316 с.
77. Кузикова С. Б. Психологическая программа коррекции и развития личности в подростковом возрасте : учеб.-метод. пособие / С. Б. Кузикова. - Сумы: СДПУ, 1998. - 800 с.
78. Кузьменко В. У. Розвиток індивідуальності дитини 3-7 років: монографія / В. У. Кузьменко. - М.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. - 354 с.
79. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія : (курс лекцій): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. П. Кутішенко ; М-во освіти і науки України, Ін-т соц. робота та упр. НПУ ім. М. П. Драгоманова. - К.: Центр навч. л-ри, 2005. - 128 с.
80. Максименко С. Д. Генетическая психология : (методологическая рефлексия проблем развития в психологии) / С. Д. Максименко. - М.: Рефл.-бук; К.: Ваклер, 2000. - 320 с.
81. Максименко С. Д. Психологічні механізми зародження, становлення та здійснення особистості / С. Д. Максименко, В. В. Клименко, А. В. Толстоухов. - К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2010.
82. Максимова Н. Ю. Соціально-психологічний аспект профілактики адитивної поведінки підлітків та молоді / Н. Ю. Максимова, С. В. Толстоухова. - К., 2000. - 200 с.
83. Осипова А. А. Общая психокоррекция: учеб. пособ. для студ. вузов / А. А. Осипова. - М.: ТЦ "Сфера", 2000. - 512 с.
84. Особенности обучения и психического развития школьников 13-17 лет / под ред. И. В. Дубровиной. - М.: Педагогика, 1988. - 190 с.
85. Павелків Р. В. Дитяча психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. - К.: Академвидав, 2008. - 432 с.
86. Першина Л. А. Возрастная психология / Л. А. Першина. - М.: Альма Матер: Академ, проект, 2005. - 255 с. - (Учебное пособие для вузов).
87. Психология возрастных кризисов: хрестоматія / сост. К.В.Сельченко. - Минск.: Харвест; М.: АСТ, 2002. - 500 с.
88. Психология одаренности детей и подростков / под ред. Н. С. Лейтеса. - М.: Академия, 2000. - 336 с.
89. Регуш Л. А. Проблемы психического развития. От рождения до пожилого возраста / Л. А. Регуш. - СПб.: Речь, 2006. - 318 с.
90. Смирнова Б. О. Психология ребенка от рождения до 7 лет/ Е. О. Смирнова. - М.: Школа-Пресс, 1997. - 383 с.
91. Сорокоумова А. Е. Возрастная психология : [учеб. пособие] / А. Е. Сорокоумова. - СПб.: Питер, 2009. - 207 с. - (Краткий курс).
92. Тульчинский М. М. Особенности социально-психологической работы с людьми позднего возраста / М. М. Тульчинский // Психология в обучении социальной работе: программы и технологии / под ред.: С. А. Беличевой, В. С. Трохтия. - М., 1998.
93. Фурманов И. А. Детская агрессивность: психодиагностика и коррекция / И. А. Фурманов. - Минск : Ильин В. П., 1996. - 192 с.
94. Хрестоматія по дитячій психології / под ред. Г. В. Бурменської. - М., 1996.
95. Шаповаленко И. В. Возрастная психология. (Психология развития и возрастная

- психология) / И. В. Шаповаленко. - М. : Гардарики, 2005. - 349 с.
96. Швалб Ю. М. Возрастная психология: учеб. пособие для студ. вузов / Ю. М. Швалб, И. Ф. Муханова ; Киев. нац. ун-т им. Т. Г. Шевченко, Макеев, экономико-гуманитар. ин-т. - Донецк: Норд-пресс, 2005. - 304 с.
 97. Шихи Г. Возрастные кризисы ступени личностного роста: пер. с англ. / Г. Шихи. - СПб.: Каскад, 2005. - 434 с.
 98. Щотка О. П. Вікова психологія дорослої людини: навч. посіб. / О. П. Щотка; Ніжин, держ. пед. ун-т ім. М. Гоголя. - Ніжин: РВВ НДПУ ім. М. Гоголя, 2001. - 194 с.
 99. Эльконин Д. Б. Избранные психологические труды / Д. Б. Эльконин. - М.: Педагогика, 1989. - 554 с.
 100. Эриксон Э. Идентичность: юность, кризис / Э. Эриксон. - М., 1996. - 344 с.
 101. Allport F. H. Theories of perception and concept of structure. New York: Willey, 1965.
 102. Bartlett F. C. Remembering. Cambridge, England: Cambridge Univer. Press, 1932.3. Binder A. A statistical model for the process of visual recognition. «Psychol. Rev.», 1955, 62, 119—129.
 103. Bitterman M. E. & Kniffin C. W. Manifest anxiety and perceptual defense. «J. abnorm. soc. Psychol.», 1935, 48, 248—252.
 104. Bruner J. S. Personality dynamics and the process of perceiving. In: R. R. Blake & G. V. Ramsey (eds.). Perception: an approach to personality. New York: Ronald, 1951, 121—147.
 105. Bruner J. S., Goodnow J. J. & Austin G. A, A study of thinking. New York: Willey, 1956.
 106. Bruner J. S., Miller G.A. & Zimmerman C. Kscriminative skill: and discriminative matching in perceptual recognition. «J. exp. Psychol.», 1955, 49, 187—192.
 107. Bruner J. S. & Minium A L. Perceptual identification and perceptual organization. «J. gen. Psychol.», 1955, 55, 21—28.
 108. Bruner J. S. & Postman L. On the perception of incongruity: a paradigm. «J. Pers.», 1949, 18, 206—223.
 109. Bruner J. S., Postman L. & John W. Normalization of incongruity. Research memorandum. Cognition Project, Harvard Univer., 1949.
 110. Brunswik E. Systematic and representative design of psychological experiments Berkeley: Univer. of California Press, 1949.
 111. Buck R. R & Mostelier C. F. Stochastic models for learning. New York. Willey, 1955.
 112. Cowen E. L. & Beier E. G. The influence of threat expectancy on perception. «J. Pers.», 1951, 19, 85—94.
 113. Eccles J. C. The neurophysiological basis of mind. Oxford: Uni ver. Press, 1953.
 114. Edwards W. The theory of decision making. «Psychol. Bull.», 1954, 51, 380—417.
 115. Estes W. K. Individual behavior in uncertain situations: an interpretation in terms of statistical association theory. In: R. M. Thrall, C. H. Coombs & R. L. Davis (eds.).
 116. Decision process. New York: Willey, 1954, 127—137.
 117. Fry D. P. & Dones P. Mechanical speech recognition. In: W. Jackson (ed.). Communication theory. New York: Academic Press, 1953.
 118. Galanter E. & Gerstenhaber M. On thought: extrinsic theory of insight. Amer. Psychologist. 1955, 10, 465.
 119. Golambos R., Sheatz G. & Vernier V. G. Electrophysiological correlates of a conditioned response in cats. Science, 1956, 123, 376—377.
 120. Granit K Receptors and sensory perception. New Haven: Vale Univer. Press., 1955.
 121. Hake H. W. & Hy man R. Perception of the statistical structure of a random series of binary symbols. «J. exp. Psychol.», 1953, 45, 64—74.
 122. Hebb D. O. The organization of behavior. New York: Willey, 1949.
 123. Hernandez-Peon R., Scherrer R. H. & Jouvet M. Modification of electric activity in the cochlear nuclea during «attention» in unanesthetized cats. Science, 1965, 123, 331—332.
 124. Irwin F. W. Stated expectations as functions of probability and desirability of outcomes. «J. Pers.», 1953, 21, 329—335.

- 125.Lashley K. S. In search of the engram. «Symp. Soc. Biol.», 1950,4, 454—482.
- 126.Lorente de No R. Transmission of impulses through cranial motor nuclei. «J. Neurophysiol.», 1939, 402—464.
- 127.Marks R. W. The effect of probability, desirability, and privilege on the state of expectations of children. «J. Pers.», 1951, 19, 332—351.
- 128.Miller G. A., Heise G.A.&L ichten W. The intelligibility of speech as a function of the context of the test materials. «J. exp. Psychol.», 1951, 41, 329—335.
- 129.Penfield W. Memory mechanisms. Arch. Neurol. & Psychiat., 1952, 67, 178—191.
- 130.Postman L., Bruner J. S. & Walk K D. The perception of error. «Brit. J. Psychol.», 1951, 42, 1—10.
- 131.Postman L. & Crutchfield K S. The interaction of need, and set, and stimulus structure in a cognitive task. «Amer. J. Psychol.», 1952, 65, 196—217.
- 132.Selfridge O. Pattern recognition and learning. Memorandum of Lincoln Laboratory, Massachusetts Institute of Technology, 1955.
- 133.Tanner W. P.Jr.& Swets J. A. A decision-making theory of human detection. «Psychol. Rev.», 1954, 61, 401—409.
- 134.Uttley A. M. The conditional probability of signals in the nervous system. Radar Research Establ., British Ministry of Supply, Feb., 1955.
- 135.Vernon M. D. A further study of visual perception. Cambridge, England: Cambridge Univer. Press, 1952.
- 136.Woodworth R. S. Reinforcement of perception. «Amer. J. Psychol.», 1947, 60, 119—124.
- 137.Young J. Z. Doubt and certainty in science. Oxford Univer. Press, 1951.

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра професійної освіти та інноваційних технологій м.Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57 каб. 104 тел. (0342) 54-12-35 https://kpoit.pnu.edu.ua kpoit@pnu.edu.ua
Викладач	Мицько Володимир Мирославович кандидат психологічних наук, доцент
Контактна інформація викладача	+380973323135 volodymyr.mytsko@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету: ➤ Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя
--------------------------	---

	<p>Стефаника»</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». ➤ Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». ➤ Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”. ➤ Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”. ➤ Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”. <p>Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/</p>
Пропуски занять (відпрацювання)	<p>Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника ” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) (див. стор. 4.).</p> <p>Ознайомитися з положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	<p>У разі виконання завдання студентом пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання - «незадовільно», відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатського національного</p>

	<p>університету ім. Василя Стефаника ” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) – стор. 4-5.</p> <p>Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
Невідповідна поведінка під час заняття	<p>Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти» - ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
Додаткові бали	<p>Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем. Перелік індивідуальних завдань міститься у навчальній програмі до курсу.</p> <p>Також за рішенням кафедри професійної освіти та інноваційних технологій студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника ” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) – стор. 3.</p>
Неформальна освіта	<p>Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019) -</p>

	https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/
--	---

Викладач

Мицько В.М.